

KOGUKONNA KRIISITÖÖVIHIK

Pärnumaa 2022

PÄRNUMAA OMAVALITSUSTE LIIT
ASSOCIATION OF LOCAL AUTHORITIES OF PÄRNU COUNTY

TOIMEVÕIMENDI

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
Alustuseks mõtle läbi järgnevad punktid:.....	3
2. POTENTIAALSED KRIISIOLOKORRAD	5
2.1 Suhtlus kohaliku omavalitsusega.....	5
2.2 Vargused	8
2.3 Tulekahju.....	11
2.4 Üleujutus.....	14
2.5 Nakkuspuhang (endeemia, pandeemia)	16
2.6 Evakuatsioon	18
2.7 Loomataud	21
KONTAKTID	23

SISSEJUHATUS

Käesolev trükis on mõeldud kogukondadele kriisiks ettevalmistumisel. Sealhulgas suunab käesolev trükis kogukondi kaardistama oma ressursse toimetulekuks kriisiolukordades, aga ka igapäeva elu muredes. Seeläbi võimestab kogukond ennast ise.

Mis on üldse kogukond? Ohutuse ja turvalisuse perspektiivis käsitleme kogukonda geograafiliselt - kogukonnaks on kohalikud külaseltsid, asumkonnad, piirkonna kogukonnad. Üldiselt veab selliseid kogukondi eest kohalik aktiivne ja ettevõtlik inimene/inimesed, kellest pikas perspektiivis saavad koostööpartnerid kohaliku omavalitsuse ning turvalisuse/ohutusega tegelevate ametkondadega. Kogukonna liikmeteks on enamasti piirkonna aktiivsemad alalised ning mittealalised elanikud, kes ühiselt seisavad teineteise heaolu eest ning soovivad üheskoos oma heaolu parandada punktides, kuhu kohaliku omavalitsuse tegevus ja ametnikud sageli nii kiiresti ei ulatu ressursside vähesuse või vajalike ressursside puudumise tõttu.

Alustuseks mõtle läbi järgnevad punktid:

Kui palju on sinu kogukonnas aktiivseid mitte alalisi elanikke?

Millises seisukorras on teedevõrgustik sinu kodukohas (sh suunaviidad)?

Milliseid puhta joogivee allikaid leidub piirkonnas?

Kui palju inimesi tunneb teie piirkonna metsi ja metsateid (sh seene- ja marjakohti)?

--

Vastutuse hajutamise mõttes - kuidas jagada oma kogukond piirkondadeks?

--

Millistes piirkondades sinu kogukonnas on halvim mobiililevi?

--

Kui palju ja millistel teemadel on sinu kogukonnas väljaõppe läbinud inimesi?

Easmaabi;
Pääste;
Vaimse tervise esmaabi;
Juhtimine;
Esmahooldus;
Projekti kirjutamine;
...

Kas olete kaardistanud oma piirkonna mahajäetud talud ja nende kaevud?

Aadressid:
1.
2.
3.
4.
5.

2. POTENTIAALSED KRIISIOLUKORRAD

2.1 Suhtlus kohaliku omavalitsusega

Õigeaegne kommunikatsioon aitab kaasa kriisi kiiremale lahendamisele ning leevendab või hoiab ära paanika. Kriisijuht tagab sündmuskohale ligipääsu vallale kuuluvate vahenditega või pöördub riigi poole abi saamiseks ligipääsu tagamiseks.

Ennetus:

Valla ja kogukondade vaheline koostöö on regulaarne;

Kuidas hindad koostööd (1-5)

Mida saab paremini?

Piirkonna elanikud on kogukonna juhile teada;

- Jah
- Ei

Elanikkonnale sobilikud info edastamise kanalid on kaardistatud (sotsiaalmeedia kanalid, kontakttelefonid jne);

- Jah
- Ei

Millised on kanalid?

Vald jagab infot kodulehel ja Facebooki lehel.

Kuidas hindad info kättesaadavust (1-5)

Mida saaks muuta?

Kuidas on korraldatud info liikumine, kui puudub internet?

Kirjelda:

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Kogukonnajuht määrab kontaktisiku kriisijuhiga suhtlemiseks;
- Kogub infot sündmuskohalt;
- Sündmuse kohta pidev infovahetus;
- Ajakirjandusega suhtleb kriisijuht.

Olukorrast taastumine:

- Kriisikommunikatsiooni hindamine;
- Osapoolte tagasiside;
- Kitsaskohtade kaardistamine ja selle parandamine

Möödikud:

Kogukonnajuht on määratud

- Jah
- Ei

NIMI:

Infopäevad toimuvad regulaarselt

Millal toimusid?

Millal toimuvad?

Infokanalite kaardistus on tehtud

- Jah
- Ei

Kriisi ajal on tagatud kogukonna teavitust.

Kuidas?

2.2 Vargused

Üks olulistest mõjutajatest varguste toimepanemisel on see, et varastatud esemetel on olemas sihtgrupp, kellele neid müüakse. Kui keegi varastatud asja ei ostaks, puuduks vajadus neid ka sellistes kogustes varastada.

Vajalik oleks, kui esemete soetamisel hoitakse alles ostu- ja garantiidokumendid, millega saab vajadusel tõendada esemete kuuluvust ja mis annavad politseile võimaluse otsida just konkreetset varastatud mobiiltelefoni, GPS-seadet vms. Lisaks tasub meelde jätta esemete eritunnused, detailne kirjeldus ja võimalusel võiks neist ka pilt olla, mida saaks kasutada eseme otsimiseks või selle identifitseerimiseks.

Ennetav

Tunne oma naabreid – on algatatud ja läbi viidud naabrivalve piirkonna loomine.

- Jah
- Ei

Juhul kui kogukond/kogukonna juht haldab külamaja vms ruumi - märgistage ruumis olevad väärtuslikud esemed (tööriistad, jalgratas, kodutehnika), tehke neist foto ja salvesta kindlasse kohta;

Kogukonna ühisvara inventuur on tehtud:
Millal tehti?
Millal tehakse?

Aidake ka naabril oma vara kaitsta – selleks suhelge omavahel; kahtlasi sõidukeid või isikuid liikumas nähes teavitage sellest naabreid ning edastage sõidukite ja isikute kohta info politseile; olukorda uurides tegutsege kahekesi.

Tegevusplaan:

Valveseadmeid on paigaldatud või kasutate turvafirma teenuseid;

- Jah
- Ei

Vara on kindlustatud;

- Jah
- Ei

KÄITUMISJUHISED

Ennetav:

- *Kui lähete pikemaks ajaks kodust ära, on hea, kui kogukonnaliikmed aegajalt sinu valduse üle vaatavad ja postkasti tühjendavad. See jätab vargale arusaamise, et keegi on kodus;*

Olukorra ajal:

- *Kui avastad, et vargad on käinud, teavita sellest kogukonda ja säilita sündmuskoht (ei ole vaja koristama hakata enne politsei tulekut)*
- *Helista 112 ja anna teada, mis on juhtunud*
- *Tee postitus vastavatesse sotsiaalmeedia kanalitesse*

Olukorrast taastumine:

- *Tegutse vastavalt politsei poolt saadud juhistele*
- *Leidke võimalus pakkuda psühholoogilist tuge, et vähendada turvatunde kadumisest tingitud tagajärgi*
- *Politsei kodulehelt leiab ka kontakti oma piirkonnapolitseiniku kohta. Koos murekohti arutades on võimalus kodukoht turvalisemaks muuta.*

Mõõdikud:

Loodud on naabrivalve piirkond

- Jah
- Ei

Paigaldatud on valveseadmed

- Jah
- Ei

Millised kohad veel vajavad jälgimist?

Kirjelda:

Kogukonna ühisvara on kindlustatud

- Jah

- Ei

Inimesed kogukonnas tunnevad end turvaliselt

- Jah

- Ei

2.3 Tulekahju

Tulekahju (ka põleng) on kontrolli alt väljunud põlemine, mis kahjustab inimesi, nende vara või keskkonda. Tulekahju võib olla tekkinud juhuslikult või on keegi selle tahtlikult süüdanud. Tavalisemad tulekahju tekkimise põhjused on ettevaatamatu tulega ümberkäimine, potentsiaalselt tuleohtlike seadmete, ainete ja materjalide oskamatu käsitlemine, staatiline elekter, äike, tahtlik süütamine, isesüttimine jm.

Ennetus:

Pottsepa kontakt:
NIMI:

Korstnapühkija kontakt:
NIMI:

Tuleohutusekoolituse korraldamine kogukonnas

Millal oli viimane:

Millal järgmine:

Kogukond seisab hea selle eest, et tänavasildid ja majanumbrid on loetavad
Mis kohad vajavad sekkumist:

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Teavitage juhtunust kannatanu lähedasi
- Vajadusel päästetööde juhi abistamine
- Vabatahtlikuna osalemine metsatulekahju kustutamisel

Olukorrast taastumine

- Aruteluring teha mitte enne kui umber paar nädalat peale juhtunut - mida oleks saanud õnnetuse vältimiseks teha
- Olukorras kannatanute abistamine vastavalt vajadustele (materiaalne, vaimne jne)

Mõõdikud:

Tulekahju tekkimise oht on kogukonnas viidud miinimumini

- Jah
- Ei

Iga maja ja tänav on selgelt viidastatud

- Jah
- Ei

Veevõtukohad ja hüdrandid on hooldatud

- Jah
- Ei

Lökke- ja puhkekohad on hooldatud

- Jah
- Ei

Tuleohu teadlikuse koolitused on kogukonnaliikmetel läbitud

- Jah
- Ei

2.4 Üleujutus

Üleujutus (ka uputus) on nähtus, kus vesi ujutab üle mingi maismaa osa, mis varem ei olnud vee all. Üleujutusi saab jagada ajutisteks ja kestvateks. Ajutine on näiteks kevadine jõe suurvesi, mis tõuseb üle jõesängi kallaste. Kestvad üleujutused on need, kus näiteks loodava veehoidla tarbeks ujutatakse üle mingi kindel maismaa-ala, eesmärgiga sealset vett alaliselt mingiks otstarbeks kasutada.

Ennetus:

Selgita välja, kas sinu kodu asub piirkonnas, kus võib tekkida üleujutus, vaata Maa-ameti geoportaali veebikaarti.

Kirjelda alad ja üleujutusega kaasnevad ohud:

Tee selgeks, millise veetaseme korral on kogukonna majapidamised ohus
Kuidas käitud?

Tegevuskava elutähtsate teenuste katkemise korral tegutsemiseks on koostatud:

- Jah
- Ei

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Jälgi ametlike infokanalite kaudu edastatavat teavet ja järgi käitumisjuhiseid.
- Olge valmis võimalikeks elektrikatkestusteks ja teede sulgemiseks.
- Vajaduse korral aita ehita veetõkkeid kogukonna vara kaitsmiseks (näiteks liivakotid uste ja akende ette).
- Järgi evakueerimisel antavaid korraldusi.
- Ole evakuatsiooniks valmis ka siis, kui prognoositav veetaseme tõus sinu kogukonda ei ohusta, kuna ilmaolud võivad muutuda.
- Leidke viis abistada üleujutuspiirkonnas olevaid elanike nende loomade (koduloomad, kariloomad) päästmisel.
- Teata abivajadusest hädaabinumbri 112 ning tee oma asukoht päästjatele nähtavaks või kuuldavaks.
- Hinnake oma taristu vastupidavust üleujutusele ning vajaduse korral leidke võimalused seda tugevdada või teha ümberehitusi – madalamad avad veekindlaks, kanalisatsiooni sulgemise võimaluste loomine, elektrikilbid kõrgemale jne.
- Tutvu Riigi Ilmateenistuse poolt antavate hoiatuste kriteeriumide ning mere ja siseveekogude veetaseme ohutasemete tähendustega.

Olukorrast taastumine:

- Pöörduge tagasi alles siis, kui saad selle kohta ametkondade juhiseid.
- Hoonetest vee pumpamist on otstarbekas alustada alles siis, kui ümbritsev veetase on põrandast madalamale langenud.
- Laske spetsialistidel kontrollida hoonete elektri- ja küttesüsteemide ohutust, kanalisatsiooni toimimist ja joogivee puhtust, enne kui hakkate neid uuesti kasutama.

Mõõdikud:

Kas kogukonnaliikmetel on sukelpumpasid?

- Jah
- Ei

Teadlikkus üleujutusosalade ulatustest on olemas

- Jah
- Ei

Veetõkete valmistamiseks vajalikud varud on olemas (kotid, liiv jms).

- Jah
- Ei

2.5 Nakkuspuhang (endeemia, pandeemia)

Endeemia ehk endeemiline haigus on haigus, mis mingi piirkonna elanikkonna seas esineb pidevalt, ilma et selleks oleks tarvis spetsiaalset tõuget.

Pandeemia on riikide- ja kontinentidevaheline haiguspuhang, mille leviku suunda pole võimalik ette arvata ja mida harilikult seostatakse mitmete kahju toovate teguritega, nagu kahju inimeste (sh meditsiinitöötajate) tervisele ja elule, kahju riikide majandusele ja ravi, vaktsiinide puudumine jpt.

Ennetus:

Info ohu korral tegutsemise kohta on kättesaadav (kogukonnaleht, flaietid)

- Jah
- Ei

Läbi on mõeldud võimalused nende abistamiseks, kes seda ise ei suuda (vanurid, üksikud, puudega inimesed)

Kirjelda:

--

Kogukonnaliikmetele suunatud teabepäevad

Millal viimane?

Millal järgmine?

Kogukonna kontaktisiku nimi ja tel nr.....

Perearstikeskuse tel nr.....

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- *Kontaktisikute määramine, kelle poole kogukonnas abivajadusega pöörduda*
- *Nõustamine*
- *Täiendavad vajaduspõhised koolitused nõustajatele;*
- *Lähedastega kontakteerumine, kui isik seda ise teha ei saa*

Olukorrast taastumine:

- *Suhtlemine haigega ülevaate saamiseks tema tervisest ja vajadusest*
- *Olukorra analüüs*
- *Probleemkohtade väljaselgitamine ja tegevuste planeerimine*

Möödikud

Info on konkreetne ja täpne:

- Jah
- Ei

Koolitused on läbi viidud:

- Jah
- Ei

Kogukonnaliikmete toe olemasolu:

- Jah
- Ei

2.6 Evakuatsioon

Evakuatsioon on inimeste elu ja tervise kaitseks nende ohtlikust kohast turvalisemasse kohta suunamine või ümberpaigutamine. Inimesed evakueeritakse:

1. ohu korral (näiteks üleujutuse hoiatus, pommioht);
2. sündmuse ajal (näiteks tulekahju, keemiaõnnetus);
3. pärast sündmust (näiteks kui piirkond on saastatuse või kahjustuste tõttu muutunud elamiskõlbmatuks).

Evakuatsiooni korral pole piisavalt aega pakkida kõiki vajalikke asju kodust eemal viibimiseks. Mõtle läbi, mida sina ja su pereliikmed kõige rohkem vajavad, et kodust eemal hakkama saada.

Ennetus:

Koosta meelespea, mille alusel saad vajalikud asjad kiiresti kaasa pakkida. Esmatähtsad vahendid tuleb eelnevalt läbi mõelda ja varuda.

Mõtle läbi ja pane kirja:

Koostöö Kaitseliidu kohaliku malevkonnaga

Malevkonna kontakt:

Kogukonna toiduvarude olemasolu ja ülevaade – hästi säiliv ja valmistamist mittevajav toit (konservid, kuivikud, pähklid, maiustused jmt) ning vesi vähemalt üheks ööpäevaks

Kirjelda kuidas hoiustatakse kogukonna varusid?

Koostage kogukonnaga plaan, kuidas saate pikalt kestva kriisi korral üksteisele ajutist peavarju pakkuda. Tehke selleks koos ettevalmistusi.

Kirjelda:

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Järgi evakuatsiooni läbi viivate ametkondade juhiseid ohtlikust piirkonnast lahkumiseks ning evakuatsioonikohtadesse jõudmiseks.
- Kontrolli, kas naabrid on evakueerimisest teadlikud, paku neile abi koostöös ametkondadega (sh kiireloomulise info jagamine)
- Iseseisval evakueerumisel kasuta teid, mida meedia teatel lubab kasutada politsei.
- Kui vajad evakueerumisel abi, anna sellest evakuatsiooni läbiviijatele teada. Inimestele, kes viibivad ohtlikul alal ja vajavad täiendavat abi, korraldatakse transport ja ajutine majutuskoht. Evakuatsiooni läbiviijad püüavad leida üles kõik abivajajad.

Olukorrast taastumine:

- Ära mine koju tagasi enne, kui saad ametliku kinnituse, et see on turvaline.

Mõõdikud:

Koostatud on evakuatsiooniplaan

- Jah
- Ei

Kord aastas viiakse läbi kogukonna evakuatsiooniõppus

Viidi läbi:

Järgmine õppus:

Info edastamise kanalid on läbi proovitud ja toimivad

Kirjelda

Kriisivarude olemasolu on tagatud

Kirjelda tegevusi

2.7 Loomataud

Loomataud on bioloogilise haigustekitaja poolt põhjustatud looma haigus.

Haigustekitajad võivad kas otseselt või keskkonna vahendusel kanduda ühelt loomalt teisele, samuti loomalt inimesele ja vastupidi – loomalt inimesele (nimetatakse zoonoosid). Loomataud on ka selline loomade massiline haigestumine, mida põhjustaval teguril puudub omadus üle kanduda (vektorputukatega levivad haigused).

Loomataud loetakse eriti ohtlikuks, kui see levib kiiresti loomapopulatsioonis, põhjustab ulatuslikku haigestumist ja suurt suremust ning sellega võib kaasneda suur majanduslik kahju. Ohtlik on ka selline loomataud, mis kujutab tõsist ohtu inimese elule ja tervisele.

Ennetav

Lemmikloomade pidamise eeskiri on kogukonnale tutvustatud

- Jah
- Ei

Kogukonnas on loomade matmispaigad kaardistatud

- Jah
- Ei

Koostöö jahimeestega

- Jah
- Ei

Kokkulepitud teavituskanalid

- Jah
- Ei

Tegevusjuhised, mis on leitavad põllumajandus- ja toiduameti kodulehelt on tutvustatud kogukonnale

- Jah
- Ei

KÄITUMISJUHISED

Olukorra ajal:

- Teavita kohalikku omavalitsust
- Käitu vastavalt tegevusjuhistele
- Teavita kogukonda

Olukorrast taastumine:

- Käitu vastavalt tegevusjuhistele

Mõõdikud:

Lemmikloomad on piirkonnas terved ja hulkuvaid loomi ei ole

- Jah
- Ei

Haigestunud ja haigusi levitavatest metsloomadest on teavitatud

- Jah
- Ei

Loomataudist tingitud haigestumiste risk on madal

- Jah
- Ei

KONTAKTID

NIMI	KONTAKT-TEL. NR	KODUNE AADDRESS	RESSURSS*	OSKUSTEAVE**

***Ressurss** tähendab nt saed, ATV, lumesahad, raadiosaatjad, bensiinigeneraator, külamajad/kogukonnakeskused, majutusvõimalus (k.a kodu- ja lemmikloomad) voodipesud jne.

****Oskusteave** - läbitud erialased vms koolitused, nt vaimse tervise esmaabi, elupäästev esmaabi, projekti kirjutamine ja juhtimine, esmahooldus jms.

KAS KOGUKONNA RISKIMAATRIKS ON LOODUD?

- Jah
- Ei